

Editie #3 Aardgasvrij wonen

Als eigenaar van erfgoed - van monument tot karakteristiek pand - wilt u zorgvuldige keuzes maken over verduurzaming. In elke editie van 'Ruimte voor duurzaam erfgoed' gaan we per thema in op achtergronden, kennisbronnen en voorbeelden. In deze derde editie staat aardgasvrij wonen centraal. In hoeverre is dit haalbaar voor een erfgoedpand? Welke lessen zijn te leren uit de praktijk?

In deze editie nemen we een kijkje bij Lieveke Schram en Cock Peterse in Loppersum. Hun vrijstaande rentenierswoning ligt aan de Parallelweg in de gouden driehoek, een cluster van rentenierswoningen uit het begin van de 20e eeuw. Gelegen schuin tegenover het treinstation met uitzicht over het landschap.

Korte verdieping op aardgasvrij wonen

Binnen het Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over energiebesparing in de gebouwde omgeving. Een uitwerking daarvan zijn de Regionale Energiestrategieën (RES) waarin staat hoeveel energie in elk gebied moet worden opgewekt. Gemeenten werken dit op hun manier uit in een Transitievisie Warmte (TVW). Om innovatie te stimuleren is het Programma Aardgasvrije Wijken opgezet, ook de voormalige gemeente Loppersum (nu Eemsdelta) doet hieraan mee.

Misschien goed om even tussendoor te vermelden: alhoewel monumenten zijn vrijgesteld van doelen uit het Klimaatakkoord, zijn er binnen de erfgoedsector wel hoge ambities voor de energietransitie vastgelegd: in de Routekaart Verduurzaming Monumenten. Het devies is: probeer 40-60% CO₂ reductie te halen, dat is goed voor de duurzame instandhouding van het pand. Aardgasvrij, van het gas af. Hoe eenvoudig dit kan hangt

onder andere af van de mate van isolatie. Is goede isolatie van de gebouwschil mogelijk? Dan kan het pand op lage temperatuur - met elektrische systemen - worden verwarmd, zoals met vloerverwarming en/ of een warmtepomp. Als beperkte of geen isolatie mogelijk is, dan moet het pand met een hoge verwarmingstemperatuur worden verwarmd. Dat kan elektrisch, maar vergt in verhouding heel veel extra energie.

Miranda Stolze, medewerker bij het Programma Aardgasvrije Wijken Loppersum, neemt ons mee naar de aanpak uit 2020 van de voormalige gemeente Loppersum (het programma is afgerond). "In de gemeente was onrust over aardgaswinning, de gemeente wilde bijdragen aan een alternatief en kon dit onderzoeken via het Programma Aardgasvrije Wijken." Het programma gaf woningeigenaren de gelegenheid maximaal € 5.000,- subsidie aan te vragen en een renteloze lening van maximaal € 20.000,-. Het doel was woningen geheel aardgasvrij te maken. Afhankelijk van het soort pand en bouwjaar werd het subsidiepercentage bepaald. De woningen werden bezocht door een deskundig adviseur die uittekende welke energiemaatregelen nodig waren, hoeveel energie en CO₂-bespaard werd en wat dit kostte. "De regeling was erg succesvol", vertelt Miranda. "Uiteindelijk hebben circa 120 woningeigenaren meegedaan. Voor de gemeente was dit een groot succes, de subsidie bleek bij eigenaren vaak de doorslag te geven echt aardgasvrij te willen gaan wonen."

[Lees verder op de achterzijde. ►](#)

Tip!

Een goed advies is belangrijk bij het realiseren van een aardgasvrije woning. Raadpleeg voor situatie specifieke oplossingen bijvoorbeeld een onafhankelijke DuMo-adviseur.

Meer informatie over aardgasvrij wonen kunt u vinden op:

- De stichting Milieu Centraal die [stappen voor aardgasvrij wonen](#) benoemt (niet specifiek voor erfgoedpanden!)
- Het Steunpunt Noord-Holland die [wat kritische noten](#) zetten bij Aardgasvrije Wijken & Erfgoed.
- Het ministerie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening deelt informatie over de [lessen uit het Programma Aardgasvrije Wijken](#) (PAW)

Raadpleeg voor uw situatie specifieke oplossingen bijvoorbeeld een onafhankelijke DuMo-adviseur.

In de praktijk: aardgasvrij wonen in Loppersum

De van oorsprong Friese-Lopster aannemer-architect Oeds de Leeuw Wieland heeft zijn sporen achtergelaten in Loppersum en omgeving. Hij ontwierp de rentenierswoning uit 1910 in eclectische stijl.

Lieveke Schram en Cock Peterse komen niet uit Groningen, maar woonden eerder wel in historische gebouwen. Via het werk kwamen ze in 2012 vanuit Delft naar de provincie Groningen. In Groningen zochten ze een mooie en goed bereikbare plek met voorzieningen, dat vonden ze hier. “Het is hier zo mooi: rust en het donker 's nachts”, aldus Cock.

Waarom wilden jullie dit pand met hoge plafonds en grote vensters aardgasvrij maken? Cock vertelt: “Het is belangrijk te verduurzamen voor het milieu, behaaglijk wonen en natuurlijk de kosten. We wilden daar dus wat mee gaan doen.” Van beroep is Cock bouwkundige, waarbij hij veel te maken heeft met versterkingsplannen. “Toen dit pand versterkt moest worden wilden we dat meteen aardgasvrij. Om de eerdere redenen die ik noemde, maar ook om de oorzaak van alle aardbevingsproblemen – wat ons aandeel betreft – weg te nemen.

Kijkend naar het plan voor aardgasvrij, hoe kwamen jullie tot de gekozen oplossing? “Voor een pand als dit moet je

een goed plan hebben”, vertelt Cock. “Via de gemeente was subsidie mogelijk voor deskundig energieonderzoek. Daardoor was een DUMO-advies niet meer nodig.” Het plan omvatte: tochtwering, vloerverwarming in de nieuwe geïsoleerde betonvloer, binnenwandisolatie, HR++ glas, een warmtepomp op bodemwarmte, enkele zonnepanelen op het platte dak en elektrisch warmtapwater. Vooraf werd berekend dat dit ruim €50.000,- kostte waarbij iets meer dan €20.000,- subsidie gevonden is. De CO₂-uitstoot zou dalen met bijna 44% (tot 3.573 kg CO₂ per jaar) en de energiekosten met bijna 58% (tot €124,50 per maand).

Jullie zijn in november 2023 net verhuisd (voor de winter). Hoe bevalt het? “Het is heel fijn weer thuis te wonen. Wel valt op dat we nog steeds last hebben van condens op de ramen (met name bij voorzetramen), er zit blijkbaar veel vocht in het huis. Maar het is nu ook eind november.”

Welke tip willen jullie andere eigenaren meegegeven die ook hun erfgoedpand aardgasvrij willen maken? “Zelf ben ik expert of had collega's die dat waren, wij vonden dit hele moeilijke materie. Moet je nagaan als je leek bent. Een goede deskundige kan je daarin echt helpen. Raamverbetering doet heel veel, maar is – zeker bij maatwerk – heel duur. En denk goed na over waar bijvoorbeeld de warmtepomp komt te staan, dat is best een groot ding waar we gelukkig wel plek voor hadden in de kelder. Terugkijkend vind ik wel dat we meer aandacht voor circulair bouwen (hergebruik van materialen en gebruiken natuurlijke materialen) hadden moeten hebben. Het was al zo lastig en langdurig dat je dat dan maar laat zitten”.

Zie ook editie #4! Integrale versterking, hoe neem je ambities voor aardgasvrij mee?

Enkele feiten op een rij

- Rentenierswoning, Parallelweg Loppersum
- Gemeente Eemsdelta
- Opgericht in 1910
- Karakteristiek pand, beschermd dorpsgezicht
- Ambitie: naast versterking, aardgasvrij en woningverbetering
- Planvorming: 2018-2022
- Uitvoering: 2022-2023
- Energieverbruik voor verduurzaming (2022): €2.585,- per jaar
- Energieverbruik na verduurzaming (berekend 2020): €1.495,- per jaar

“Toen dit pand versterkt moest worden wilden we dat meteen aardgasvrij.”